

Тема. Туве Маріка Янсон Повість-казка «Комета прилітає». Долина Мумі-тролів. Персонажі, втілення в них ідей доброти, щирості, сімейних цінностей.

Аудіювання

Мета: продовжити текстуальне дослідження повісті- казки Туве Янсон «Комета прилітає»; розвивати та вдосконалювати читацькі компетенції учні, показати підтекстовий сенс твору «Комета прилітає»; сприяти вихованню вдумливого досвідченого читача-глядача, вихованню сімейних та загальнолюдських цінностей.

Перебіг уроку

I. Організаційний момент

II. Актуалізація знань

1. Вікторина «Так - Ні»

ВІКТОРИНА "ТАК-НІ"

- Туве Маріка Янссон народилася 9 серпня 1914 р. в столиці Фінляндії м. Гельсінкі.
- Мати, Сігне Гаммарсен, була популярним хореографом, учила дітей танців.
- Кожного літа батьки ввозили дітей на відпочинок на один з островів у Фінській затоці, де Туве разом із братами проводила все літо.
- Ставши дорослою, Туве збудувала на острові Клувахару (вона називала його Хару) невеличкий будиночок, протягом двадцяти років поспіль їздила туди.
- Ще в дитинстві у Т. Янссон виникла ідея намалювати веселу парикатуру на свою сестричку.
- Туве Янссон навчалася в Коледжі мистецтв, ремесла і дизайну
- Вона створила десять книжок про мумі тролів, які ілюстрували сама та її брати.
- З 2000 р. у Фінляндії засновано Літературну премію імені Туве Янссон.
- Книжки авторки перекладено 10 мовами світу.
- За ініціативи письменниці почали йти вистави за мотивами мумі-казок.
- У 1966 році Туве Янссон отримала премію імені Ганса Крістіана Андерсена
- Померла письменниця у віці 90 років

2. Історія створення твору

ЯК З'ЯВИЛИСЬ МУМІ-ТРОЛІ?

**Я не троль, я – МУМІ –ТРОЛЬ!
І нічого спільного з ними не
маю!!!!**

Тролі не були вигадкою безпосередньо Туве – це істоти з фінського фольклору, яким вона надихалася і не приховувала цього. Та письменниця образи чарівних істот переосмислила та вдихнула в них нове життя, створивши цілий мумі-світ у своїх повістях: «Комета прилітає», «Капелюх чарівника», «Мемуари Тата Мумі-троля», «Небезпечне літо», «Невидиме дитятко», «Тато і море» та ін.

Туві придумала мумі-світ, в якому вона сама як письменниця могла сховатися від того, що відбувається навколо, коли почалася Друга світова війна і майбутнє виглядало похмурим, безрадісним і безнадійним.

За сімейними переказами перше зображення мумі-троля – це карикатура на її молодшого брата Ларса, якого Туве ще дівчинкою зобразила у вигляді незграбного бегемотика. Тоді вона вважала, що намалювала найнегарнішу істоту, яку змогла придумати, щоб покепкувати з хлопця.

СТВОРЮЮЧИ ПЕРСОНАЖІВ ІСТОРІЙ ПРО МУМІ-ТРОЛІВ, ТУВЕ ЯНССОН, НАСАМПЕРЕД, НАМАГАЛАСЯ ЗНАЙТИ ВІДРАДУ, СПОКІЙ І ПРИХИСТОК ВІД ВІЙНИ. КОЖНЕ ЗІ СТОВРІНЬ, ЩО ЖИВЕ В ЇЇ СВІТІ, ДЕЩО ВІДТВОРЮЄ ЧЛЕНІВ ЇЇ РОДИНИ, ОСКІЛЬКИ САМЕ В НІЙ ВОНА ВБАЧАЛА СИМВОЛ ЧОГОСЬ ВІЧНОГО ТА НЕЗЛАМНОГО.

Не варто боятися бути собою! Бо наші дивності – це і є те, що допомагає нам знаходити вихід із найскладніших життєвих випробувань.

Серія книг та оповідань про мумі-тролів і світова слава Туве Янсон

<https://youtu.be/PsVWdgXIfjk>

Перша книга про мумі-тролів «Маленькі тролі та велика повінь» з'явилася на світ у 1945 році

Родина мумі-тролів, зображена в книжках письменниці, – це мрія кожної дитини, там мумі-батьки дають дітям свободу, не поважають їх повсякчас, не контролюють кожен їхній крок. Однак діти натомість поведуться відповідально і чудово дають собі раду. За спогадами друзів і знайомих, саме такими були стосунки в сім'ї Янссонів.

Перше знайомство з мумі-тролями відбувається у книзі «Маленькі тролі і велика повінь» У ній вперше з'являється Мумі троль, його мама та маленький звірок Чмих. Вони мандрують у пошуках затишного місця, де можна було б побудувати дім та знайти Мумі-тата. Раніше мумі-тролям не треба було бродити по лісах і болотах – вони жили за пічками в будинках людей. Але тепер пічок стало зовсім мало, а парове опалення мумі-тролям не годиться. Ось тому Мумі-троль з мамою вирушили в дорогу. Вони мріяли знайти не тільки новий дім, але й Тата мумі-троля, який пропав колись давно. А тим часом насувалася велика повінь... Герої пережили багато пригод, але досягли своєї мети

III. Робота над темою уроку

1. Персонажі, втілення в них ідей доброти, щирості, сімейних цінностей

Долина мумі-тролів – це добрий, щирий, чудовий і довершений світ.

Світ мумі-тролів не поділяє істот на «нормальних» і «дивних»: усі роблять, що хочуть, самореалізуються та обирають будь-яке хобі.

Ніхто й ніколи не знущатиметься і не кепкуватиме з Хемуля, який збирає поштові марки, або зі Снусмумрика, який любить зникати і з'являтися у найнесподіваніший момент. Навпаки – мумі-тролі завжди підтримують близьких та чекають на них, що там не відбувалося б. Вони ніколи не кидають тих, кого люблять. А люблять вони, здається, всіх.

**КНИГА ДРУГА
«КОМЕТА ПРИЛІТАЄ»**

На Мумі-долину насувається кінець світу. Десь далеко в безмежному, чорному Всесвіті рухається зірка з палаючим хвостом, – комета, яка ось-ось впаде на Землю. І тоді невідомо, що чекає всіх земних мешканців. Мумі-тролю і Чмиху розповість про це їх новий друг Нюхмумрик. Вони зустріли його по дорозі в обсерваторію. Друзі хотіли дізнатися, чи дійсно Всесвіт такий чорний, і це була дуже небезпечна подорож. А вчені в обсерваторії назвали навіть день і час, коли прилетить комета. Баритися не можна – треба терміново потрапити додому. Адже тато з мамою неодмінно придумають, як врятувати світ!

TOVE JANSSON

**KOMETEN KOMMER
*
TROLLKARLENS HATT**

ПРОТОТИПИ МУМІ-ТРОЛЕЙ

«Я – крихітка Мю! – заявила якось письменниця, а потім додала, – і Мумі-троль, і Ньюмумрик».

У персонажах письменниці втілювала найдорожчих для неї людей. Туве помічала найкращі риси близьких та втілювала їх у персонажах, наділяючи кожного/-у чимось позитивним. У письменниці майже немає лиходіїв: навіть Морра, яка лякає усіх, виявляється істотою, яка всього-на-всього шукає тепла.

Мумі-мама – ідеальна господиня і найтурботливіша мама на світі. Вона з любов'ю зустрічає друзів і турбується про кожного. Прототипом Мумі-мами була – **Сігне Гаммарштен** – мама Туве Янсон.

Мумі-тато – постійно вигадує різні незвичайні проекти, а ще любить пригоди і подорожі. Коли нічого робити, він сумує і впадає у депресію. Цьому персонажу письменниця подарувала характер свого батька.

наречений Атос Віртанен став прототипом Ньюмумрика і Ондатра

МУМІ-ТРОЛЬ

Безпосередній у своїх міркуваннях про навколишній світ, завжди відкритий до неочікуваних та навіть небезпечних пригод і знайомств, Мумі-Троль – це персонаж, який не може жити без чогось нового. Поза тим він так само щиро прихильний до всього та всіх, хто вже зустрівся йому на шляху та в будь-якому випадку готовий прийти на допомогу. Він надзвичайно любить пізнавати все навколо та завжди бачить щось цікаве навіть у повсякденних простих речах. Як от, наприклад, у камінцях чи морських мушлях. Мумі-троль переконаний, що його дім, Долина Мумі-Тролів, найбезпечніше місце у світі. Саме тому все, що трапляється йому на шляху, не викликає страху, а лише надихає бути ще допитливішим. Тож, завдяки власному зацікавленню дивами, що його оточують, він ніколи не припиняє пошуки та постійно дізнається щось нове.

Мумі-троль – добрий, люблячий, чуйний, хороший друг. Від тата йому передалася пристрасть до пригод, які він із задоволенням знаходить на свою голову.

Джерело <https://starylev.com.ua/news/buty-soboyu-razom-iz-tuve-yansson-5-dyvaktiv-dolyny-mumi-troliv>

КРИХІТНЕ ЗВІРЯТКО ЧМИХ

Чмих – боягузливий друг Мумі-троля.

Дуже полохливий персонаж, який боїться майже всього, бо, на його думку, «Всесвіт чорний мов ніч і повний великих грізних зірок». А втім, Чмих надзвичайно добрий та особливо чутливий до красивих речей. Він постійно говорить про те, як стане багатим, страшенно любить прикраси та й загалом дуже п'яний до всього вишуканого та сяючого. Він є саме тим створінням, яке вдало поєднає велике себелюбство із такою ж сильною любов'ю. Любов'ю, передусім, до сім'ї мумі-тролів, адже вони одного разу врятували його і зробили повноцінним членом своєї родини. Часом, коли потрібно бути сміливим та впоратися зі складною ситуацією, Чмих не певний своїх сил. Але його друзі завжди знають, як саме можна заохотити малого до дій. І тому Чмих з історії в історію росте та вчиться не боятися.

Джерело <https://starylev.com.ua/news/buty-soboyu-razom-iz-tuve-yansson-5-dyvaktiv-dolyny-mumi-troliv>

НЮХМУМРИК

Нюхмумрик – будить весною мумі-тролів. Любить самотність і подорожі.

Якщо Чмих постійно збирає речі, то Нюхмумрик, навпаки, вважає, що велика їхня кількість надто ускладнює життя. Він справжній філософ Долини мумі-тролів, бродяга, який дуже любить свою гармонію та риболовлю. Нюхмумрик завжди готовий до нових подорожей, оскільки все, що йому потрібно, вміщається в один рюкзак. Зазвичай він любить бути наодинці та розмірковувати про життя. І коли вони з Мумі-Тролем потрапляють в якусь пригоду, йому часто стає незручно через велику кількість різноманітних істот. Тоді він тікає у спогади та згадує час, проведений на самоті. А коли подорож добігає кінця, Нюхмумрик, граючи улюблену пісеньку, йде від друга, щоби знову залишитись один на один із собою. Проте Мумі-Троль знає, що Нюхмумрик все одно повернеться.

Джерело <https://starylev.com.ua/news/buty-soboyu-razom-iz-tuve-yansson-5-dyvaktiv-dolyny-mumi-troliv>

Сестра, подруга Мумі-троля, як усі дівчатка кокетлива і весела.

ХРОПСЯ

У другій книжці про мумі-тролів «Комета прилітає» з'являється одна з небагатьох жіночих персонажок – Хропся. Вона мрійниця, яка постійно думає про свого принца і прагне якимось чином здобути увагу Мумі-Троля. Маючи привабливу зовнішність, вона інколи буває занадто егоїстичною. Її настрій постійно змінюється і разом із тим стає інакшим і колір її тіла. В історії про «Чарівний капелюх» Хропся жаліється, «що іншим завжди щастить на якісь вчинки, а мені ні». І хоча часом вона трохи пихата, в скрутну хвилину завжди приходять на допомогу своїм друзям. Туве Янссон наділяє її з одного боку страхом перед новими речами, а з іншого – хоробрістю визнати власний страх, але не зупинятися перед ним.

Джерело <https://starylev.com.ua/news/buty-soboyu-razom-iz-tuve-yansson-5-dyvaktiv-dolyny-mumi-troliv>

МАЛЕНЬКА МЮ

Маленька Мю – це надзвичайно запальне, а іноді навіть зле створіння. І ця злість не має жодної причини – просто така Маленька Мю за своєю природою. Але така її особливість гармонійно співіснує із її життєрадісністю та дружелюбністю. Буває, що Маленька Мю кидає дуже гострі коментарі, коли бачить сентиментальних Мумі-Троля та Хропсю. Життя видається їй найцікавішим, коли в ньому безлад та неохайність. Мю знає багато чужих секретів, але вона нікому їх не розповідає, бо, попри свою любов до хаосу, вона дуже надійний друг. Під час однієї з перших зустрічей із Нюхмумриком, вона повідомила, що знову хоче спати, а найкраще їй спиться у кишнях, на що він відповів «головне, що ти знаєш, чого хочеш». І щодо Мю ці слова справді видаються влучними.

Джерело <https://starylev.com.ua/news/buty-soboyu-razom-iz-tuve-yansson-5-dyvaktiv-dolyny-mumi-troliv>

ПЕРСОНАЖІ ТУВЕ ЯНССОН

Гемулі – з великими носами, добродушні, але люблять командувати.

Вітрогонки – нервові та метушливі, зате люблять наводити порядок і готувати.

Чупся і Тряся – істоти, які розмовляють незрозумілою мовою і мають велику валізу.

Мюмля і Маленька Мю – дочки Мюмли-мами. Одна любить своє волосся і постійно його розчісує. Інша – весь час пугає і лукавить, зате зовсім не вміє сумувати.

У Долині мумі-тролів є своє **чудовисько** – **Мара**. Там, де вона сідає, замерзає земля і гине все живе. Але все ж її трохи шкода – вона дуже самотня.

ПОРАДИ ВІД ТУВЕ ЯНСОН

«Світ моїх Мумі-тролів – це світ, за яким у глибині душі тужить кожен із нас...»

Ваші плани не обов'язково повинні бути надзвичайними, щоб зробити вас надзвичайно щасливими.

Повірте мені, немає нічого небезпечнішого, як сидіти сиднем у чотирьох стінах... Незчуєтеся, як дурні думки обсядуть вам голову

Іноді все, що потрібно зробити, щоб заспокоїти когось, це нагадати йому, що ви поруч.

2. Аудіювання

Текст – уривок з повісті-казки Т. Янсон «Комета прилітає»

Прочитайте уривок тексту. Дайте відповіді на питання.

(Текст читається один раз)

Королівський Рубін сяяв, немов червоне око у нічній темряві, і Чарівник з Місяця помітив його полиск на Землі. Він уже втратив надію знайти його і сидів, стомлений і сумний, на краю одного з кратерів, а неподалік спала чорна пантера.

Чарівник одразу збагнув, що означає червоне око на Землі – не інакше як найбільший у світі рубін, Король Рубінів, якого він розшукував не одну сотню років! Чарівник не зводив очей із Землі, квапно одягаючи рукавички й накидаючи на плечі плаща. Зібрані коштовності Чарівник просто висипав на місячний ґрунт – його цікавив лише один-єдиний коштовний камінь. Менше ніж за півгодини він триматиме його в руках!

Пантера знялася в повітря з господарем на спині.

Випереджаючи швидкість світла, помчали вони крізь Всесвіт. Метеори з шипінням перетинали їм шлях, зоряний пил немов снігом притрушував плащ Чарівника.

Червона жарінь усе яскравіше яріла внизу. Чарівник летів простісінько до Долини Мумі-тролів. М'яко торкнувшись лапами землі, пантера приземлилася на вершину гори.

Гості родини Мумі-тролів усе ще сиділи в мовчазному замилюванні навколо красеня-рубіна. Їм здавалося, що у його пломені вони бачать усе те найгарніше, найвідважніше і найшляхетніше, що передумали й пережили у своєму житті, а тепер захотіли передумати й пережити ще раз. Мумі-троль пригадав собі нічну пригоду удвох з Нюхмумриком. Хропся думала про свою блискучу перемогу над дерев'яною королевою. Мамі Мумі-троля знову захотілося полежати на теплому пісочку, поніжитися на сонці й помилуватися синім небом з-під гойдливих пуп'янків морських гвоздик. Геть усі поринули у спомини, а тому аж підскочили з несподіванки, коли з тіні вибігла біла мишка з червоними очима й пошелестіла просто до Королівського Рубіна. За нею прошмигнув чорний-чоренний кіт і простягнувся у траві поряд.

Наскільки було відомо, у Долині Мумі-тролів не мешкали ні білі миші, ані чорні коти.

– Киць-киць! – покликав Гемуль.

Але кіт тільки примружив очі й навіть бровою не повів у його бік.

– Доброго вечора, сестрице! – привіталася мишка-полівка.

Біла миша глянула на неї довгим похмурим поглядом своїх червоних очей.

Мумі-тато простягнув новоприбулим келихи з пуншем, однак ті не звернули на нього ані найменшої уваги.

У недоброму передчутті всі припинили, перешіптуючись. Чупсля з Тряслею занепокоїлися, заховали Короля Рубінів до валізки і замкнули покритку. Та коли вони націлилися забрати валізу з галявини, миша раптом звелася на задні лапки й

почала рости. Вона стала майже така завбільшки, як будиночок Мумі-тролів, а тоді враз обернулася на Чарівника у білих рукавичках і з червоними очима.

За матеріалами [сайту УкрЛіб](#) (Бібліотека української літератури)

Запитання до тексту

1. Королівський Рубін сяяв, немов:
  - а) синє око;
  - б) червоне око;
  - в) зелене око;
  - г) жовте око
2. Біля Чарівника спала:
  - а) чорна пантера;
  - б) руда левиця;
  - в) сіра кішка;
  - г) біла мишка
3. Чарівник накинув на плечі:
  - а) рушник;
  - б) куртку;
  - в) плащ;
  - г) сорочку
4. Пантера приземлилася на
  - а) вершину гори;
  - б) поверхню озера;
  - в) дах будинку;
  - г) лісову галявину
5. Мумі-троль пригадав
  - а) святковий обід;
  - б) нічну пригоду;
  - в) зимовий сон;
  - г) пошуки перлів
6. Хропся думала про
  - а) перемогу над дерев'яною королевою;
  - б) веселі розваги;
  - в) нову іграшку;
  - г) цікаву мандрівку
7. Мамі Мумі-троля знову захотілося
  - а) повернутися додому;
  - б) спати;
  - в) їсти;
  - г) полежати на теплому пісочку
8. З тіні вибігла

- а) чорна пантера;
  - б) руда левиця;
  - в) сіра кішка;
  - г) біла мишка
9. За нею прошмигнув
- а) чорний кіт;
  - б) Нюхмумрик;
  - в) Гемуль;
  - г) Чарівник
10. Мумі-тато простягнув новоприбулим
- а) смачні тістечка
  - б) келихи з пуншем;
  - в) тацю з пирогом;
  - г) канапки
11. Миша раптом звелася на задні лапки й почала
- а) танцювати;
  - б) співати;
  - в) плескати в долоні;
  - г) рости
12. А тоді враз обернулася на
- а) Чарівника у білих рукавичках;
  - б) Мумі-маму;
  - в) Мумі-троля;
  - г) Мурашиного Лева

IV. Домашнє завдання:

- 1) дати відповіді на питання аудіювання;
- 2) читати с.253-265.